

Uralkodás és kiskorúság

A keresztény közösségi hitélet egyik sajnálatosan gyakori torzulása a nyáj feletti uralkodás, a hívők jogtalan kontrollálása, illetve ezzel szerves összefüggésben a hívők kiskorúságban való tartása. Ahhoz, hogy felismerjük, és fel tudjunk ellene lépni, meg kell ismernünk azokat az okokat, amelyek lehetővé teszik a jogtalan kontroll kialakulását. Mint látni fogjuk, a manipuláció nem új dolog, hanem tipikusan emberi magatartásforma, amelynek azonban egyértelműen semmi helye Krisztus Egyházában.

Isten ma is azért küzd az emberi uralkodás és kiskorúság ellen, mert az Őróla, az Úrról fest hamis képet. Ugyanakkor ma sem csak elítélni, hanem *menteni* akarja azt, aki nem veszi észre, hogy Isten helyére lépett, és bálványá lett, és azt, aki nem veszi észre, hogy embert állított oda Isten és ön maga közé, azaz embereket bálványoz.

1. Biblius vezetői tekintély

A kereszténység közösségteremtő vallás. Mint minden feladatokkal és célokkal rendelkező emberi közösségnek, a gyülekezetnek is vannak vezető és vezetett tagjai. A vezetőt azonban csak akkor követik, ha van tekintélye. A tekintély önmagában tehát nem lehet rossz dolog, csak az a kérdés, hogy mik a feltételei és hol vannak a határai. Ezt azért fontos látni, mert a tapasztalat szerint a tekintéllyel vissza lehet élni. Érdemes tehát utánanézni annak, hogy Isten mit mondott erről.

A Biblia szerint maga Krisztus a lelkünk pásztora (1Pt 2:25), ő a "főpásztor" (5:4 vö. Zsolt 23:1, Ez 34:11-23). Ugyanakkor a nyáját emberi (al)pásztorokra bízta (1Pt 5:3), akiket ő maga ad az egyháznak (Ef 4:11). Azért adja őket, hogy a gyülekezet tagjait szolgálva felkészítsék őket a szolgálatra (Ef 4:12), miközben a nyáj példaképei (1Pt 5:3, 1Tim 4:12). Szolgálatuk nagy felelősséggel jár: ők felelnek a rájuk bízottak lelkéért (Zsid 13:17, 1Tim 4:16), és szolgálatukat Isten szigorúbban fogja megítélni (Jak 3:1), aszerint, hogy építettek vagy romboltak a hívők életében (1Kor 3:6-17, 1Pt 5:4).

Isten a vezetőknek nem csak felelősséget, hanem tekintélyt is ad, hogy kövessék őket (1Kor 4:19-21, 1Tim 1:3). Bízni kell bennük, hallgatni kell rájuk (Zsid 13:17), és meg kell őket becsülni a munkájukért (1Tim 5:17-18, 1Thessz 5:12-13). Aki nem ismeri el a tekintélyüket, azért természetesen nem is vállalhatnak felelősséget. A juhok azonban végső soron a Főpásztort követik, és ha ismerik az ő hangját (Jn 10:16,26), akkor nem kell, sőt nem is szabad olyan pásztorokat követniük, akik visszaélnék a nekik adott tekintéllyel, és nem törődnek az emberekkel, csak magukkal (Jn 10:12-13, 1Pt 5:2-3). Az igazi vezetőt a Szentíráshoz való ragaszkodása és a krisztusi jelleme teszi azzá, ami.

2. Uralkodás a nyáj felett

Az a pásztor, aki uralkodik a nyáján, olyan tekintéllyel bír az emberek fölött, amit *nem Isten* ruházott rá. Akár más emberek hibás döntése, akár a saját hataloméhsége révén került a vezetői pozícióba, tekintélyének az elfogadtatása rendszerint valami extra *bizonyítást* igényel. Ilyen "bizonyíték" lehet például a rendkívüli személyes spirituális élményekre való (gyakori) hivatkozás (bár ez mások számára ellenőrizhetetlen), vagy az a tanítás, hogy neki a többiekhez képest különleges felhatalmazottsága van (a "több kenet" tana).

Az a pásztor, aki *uralkodik* a nyáján, olyan feladatot vállal magára, amelyeket Isten nem bízott rá. Anélkül, hogy észrevenné, Isten emberformáló munkájába avatkozik bele. Teheti ezt jó szándékból, mások érdekeire és a saját tapasztalataira hivatkozva, de a célját akkor is csak emberi eszközökkel érheti el.

Az emberi kontroll, a nyáj felett való uralkodás leggyakoribb jelei azonban viszonylag könnyen felismerhetők:

- a törvényeskedés: a vezető a mindenki által érthető konkrét bibliai parancsokon és alapelveken túllépve mond ki szabályokat, és ilyenkor a maga sajátos igei meglátásaira, illetve állítólag Istentől kapott privát kijelentésekre hivatkozik;
- a kiskorúsítás: nem arra neveli a hívőket, hogy megtanuljanak önállóan véleményt alkotni és lelkiismereti döntéseket hozni az élet személyes és intim dolgait illetően, hanem mindig tőle kell tanácsot kérniük, és neki kell megmondania, hogy mi a helyes;
- manipulálás: nem nyíltan kommunikál, hanem elvárja, hogy az elvárásait megérezzék és teljesítsék, illetve nem személyesen azzal beszél, akivel problémája van, hanem másokon keresztül üzenget, vagy másokat igyekszik a maga oldalára állítani, mielőtt nyíltan konfrontálódna;
- arrogancia: az egyet nem értést engedetlenségnek tekinti, és nem érvel (Biblia, logika), hanem a más-képp gondolkodó spirituális színvonalát, indítékait és jellemét kérdőjelezi meg, vagy ítéli el.

3. Kiskorúság és kiskorúsítás

Uralkodni csak azon lehet, aki hagyja. Egy hívő rendszerint három okból túri el, hogy mások uralkodjanak rajta.

Az egyik lehetséges ok, hogy egyszerűen még kiskorú, éretlen, azaz kevés biblia- és istenismerettel, illetve kevés ön- és emberismerettel rendelkezik. Ez egyfelől nem az ő hibája: minden normális körülmények között felnövő gyermek bízik az idősebbekben, természetes egyszerűséggel fogad el mindent, hiszen másoknak van kiszolgáltatva, és nincs tudatában a lehetőségeinek és a felelősségének. Ugyanez történik, amikor valaki lelki értelemben megszületik: kiskorú, akinek jó ideig lelki tej kell (nem kemény eledel), és aki hálás minden segítségért, ami leegyszerűsíti az új élet hirtelen bonyolultnak látszó dolgait.

A másik lehetséges ok, hogy a hívő kiskorú *akar* maradni! Friss hívőként megszokta, hogy biztonságban érezheti magát, és mindig volt valaki, aki megmondta, mit is kell gondolni vagy tenni egy bizonyos helyzetben. Miért kellene ezen változtatni? Kiskorúnak lenni jó! Bár idővel felfogja, hogy vannak feladatai és van saját felelőssége, az új helyzetet kényelmi okokból nem akarja elfogadni. Minek tanulmányozza a Bibliát, minek harcolja meg a döntéseit imádságban, ha úgyszólván jó tanítást hallgathat, ha majd X testvér, aki olyan bölcs, mindig megmondja, miről mit kell gondolni és mikor mit kell tenni? Ez a kiskorúságban való megmaradás már az egyes hívő hibája, és azé a pásztoré, nem veszi észre, hogy azért kapaszkodnak bele, mert nem akarnak megtanulni járni, azt akarják, hogy ölben vigye őket.

A harmadik lehetséges ok a *tanult* kiskorúság. Emögött rendszerint az áll, hogy a pásztor a valójában nem hiszi, hogy a hívők felnőhetnek, lelkileg érette és önállóvá válhatnak, mert attól fél, hogy akkor megvadulnak, szabadságukat szabadosságra használják fel stb. Ezért többé-kevésbé tudatosan kontroll alatt tartja őket: ha elég nagy a tekintélye és elég bűncentrikusak a prédikációi, akkor a hívők valóban fejlődésképtelen, újra és újra megtérő bűnösöknek látják magukat, és nem szenteknek, akikben az eljövendő világ erői működnek, és kegyelemről kegyelemre, dicsőségről dicsőségre, folyamatosan átváltozva egyre hasonlóbba Krisztushoz.

Megállapítható tehát, hogy bár a kiskorúság csak egy ideig természetes, és egy ponton túl mesterségesen kell fenntartani. A felelősség részben a hívőé, részben a vezetőé, de az okozott kár mindenképpen Krisztus Testéé. A kiskorúság ugyanis mint vallási gyerekesség rögzülhet: ilyenkor a hívő öregszik, de nem érik, és ezért a valódi szolgálatra alkalmatlan marad. Másrészt a kiskorú hajlamos másokat önmaga fölé emelni: kedvenc tanítóját szinte bálványozza, hogy cserébe megkaphassa a kiskorúnak járó lelki tejszikét, müzlit...

Felekezettől függ, hogy ezt az állapotot a vezetők (és a vezetettek) mivel tartják fenn. A tekintély alapja vagy a hagyományos szervezeti struktúra, a hivatalos hatalmi pozíció, a tisztség, vagy a másokénál állítólag nagyobb kenet és több karizma. Az egyik helyen az intézményi tisztség és a vele járó megkülönböztető öltözet ad tekintélyt (miközben az evangélium az, hogy Isten közölünk egy lett), a másik helyen a "kenet", a lelki-szellemi felhatalmazottság megfoghatatlan miliője teszi a vezetőt érinthetetlenné (miközben a Biblia szerint Isten mindenkit egyformán felken, lásd 2Kor 2:21, 1Jn 2:27).

Mindebben az a tragikus, hogy vezető és vezetett egymást csábítja bűnre: a vezetőt a hatalom kísérti, amit a tagok ráruháznak, amikor bálványozzák, a tagot pedig a kényelem kísérti, amikor a vezető átveszi helyett az erkölcsi döntés és a bibliaértelmezés feladatát.

4. Az ellenállás joga

Ha valaki - vezető vagy sem - szóban vagy írásban olyan kijelentést tesz, amely egyértelműen nem a magánvéleménye, hanem a Bibliára vagy Istenre hivatkozik, tehát *Isten* tekintélyével lép fel, akkor minden hívőnek joga van ahhoz,

- hogy utánanézzon, mit tanítanak erről az *Írások* (Csel 17:11), és ha a Biblia mást tanít, vagy erről nem tanít, akkor a másik kijelentéseit nem kell elfogadnia;
- hogy használja a *józan eszét* (1Kor 10:15), tehát nem kell elfogadnia olyasmit, amit értelmetlennek, logikátlanak tart;
- hogy bízson a Szentlélek *rajta is levő kenetében* (1Jn 2:27 vö. 2Kor 1:21), aki megtanítja mindenre, tehát nincs kiszolgáltatva embereknek, nem kell emberektől függnie;
- hogy megvizsgálja a tanítás vagy döntés gyakorlati *gyümölcsseit* (Mt 7:15-20), azaz következetesen végiggondolja, hogy a dolog hova vezethet elvben és gyakorlatban;
- hogy megvárja az Urat, hogy *neki* is szóljon, ha akar, ne csak másoknak, hiszen *az ő életéről* van szó.

Aki visszaél a tekintélyével, törvényeskedik, manipulál, kontrollál, az *nagy bajban van*, mert Isten útjában áll. Ha ilyet látunk, vagy ilyesmi személyesen velünk történik, imádkozzunk az illetőért! Ha a pásztorunk olyasmit tett velünk, amit a Főpásztor nem tett volna, meg kell neki bocsátani. És ha lehet, szeretettel figyelemztetni kell a hibájára. Ha erre nem reagál, akkor ott kell hagyni, és imában tartani.

5. Összefoglalás

Szomorú tény, hogy az emberek manipulálása és kontrollálása nem csak szektákban, hanem különben biblikus hitvallású, evangéliumi felekezetekben is előfordul. Ebből is látszik, hogy nem tanbeli, hanem mentálisbeli problémáról van szó, és ezt néha nehéz azonosítani.

Egy azonban biztos: ugyanaz a dolog vihet bele egy vezetőt mások manipulálásába, mint ami miatt bármely hívő fogékonyra válhat a manipuláló emberek, szekták üzenetére:

- valójában bizonytalanok vagyunk Isten kegyelmes, elfogadó szeretetében, sőt mi magunk akarjuk megszabni ennek a feltételeit;

- nem látjuk tisztán a különbséget aközött, hogy mi az, amit Isten ránk bízott mint feladatot, és mi az, amit ő maga akar elvégezni az emberi szívekben;

- nem merünk felnőni, és elindulni az életben, hibákat elkövetni, szükség szerint magunkkal vagy másokkal konfrontálódni.

Pedig mindegyre kiváló orvosság a Biblia tanulmányozása: hogy mit tanít a Krisztus követéséről és a Szentlélek bennünk és közöttünk végzett munkálkodásáról.

Ha nem tanuljuk meg a leckét, akkor a leuralás és a kiskorúság a többi hitéleti torzuláshoz hasonlóan magától *az élettől* tart minket távol. Korlátoz, nem enged felnőni. Sérüléseket okoz. Annyira emberi dolgokról van szó! Ez az, ahogy *mi* vezetnénk Isten országát! De csak egy ember kiskirálysága jön el, és egy ember akarata lesz meg. Isten azonban azért adta kezünkbe egyszer s mindenkorra szóló Szavát, hogy olvassuk, megértsük, és neki engedelmességgel egymást építsük szeretetben. Hogy közöttünk ne úgy menjenek a dolgok, mint ahogy ebben a világban természetes (vö. Lk 22:24-26).